

УДК: 364.4:061.2

НЕУРЯДОВІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЯК СУБ'ЄКТИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ: ЗАРУБІЖНІ ПРАКТИКИ

Николаєва Валентина Іванівна, доктор державного управління, професор, професор кафедри соціології та соціальної роботи ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет», м. Дніпро.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4594-303X>

Гуменюк Анна Борисівна, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет», м. Дніпро

У статті досліджується роль неурядових організацій у підвищенні якості соціальних послуг у контексті трансформації сучасних систем соціальної політики. Узагальнено ключові теоретичні підходи до визначення сутності НУО та соціальних послуг, що дозволяє окреслити їх як складні та багатовимірні категорії, які виходять за межі суто інституційних визначень. Особливу увагу приділено аналізу механізмів взаємодії між державою та третім сектором, зокрема через призму концепції співробітництва, яка розглядає процес надання соціальних послуг як спільну діяльність інституцій і самих бенефіціарів. Також окреслюється значення міжнародного досвіду та міжсекторальної співпраці як важливих чинників підвищення ефективності соціальних послуг.

На основі узагальнення міжнародної наукової літератури та аналізу українського контексту розкрито ключові умови ефективності участі НУО у соціальній сфері, включаючи рівень інституційної спроможності, характер фінансування та якість нормативного середовища. Окреслено основні обмеження та системні виклики, серед яких фінансова нестабільність, нерівний доступ до ресурсів, ризики формалізації участі та складність забезпечення підзвітності перед кінцевими отримувачами послуг.

Окремий акцент зроблено на проблемі вимірювання якості соціальних послуг, яка розглядається як багаторівнева категорія, що поєднує технічні, процесні та результативні виміри, а також суб'єктивний досвід бенефіціарів. Проаналізовано роль інституційного регулювання у формуванні умов для ефективного участі НУО, зокрема через розвиток стандартів якості, механізмів моніторингу та партнерських моделей взаємодії.

У підсумку обґрунтовується, що внесок неурядових організацій у підвищення якості соціальних послуг є контекстуально залежним і реалізується лише за умов узгодженої взаємодії інституцій, наявності стабільних ресурсів та орієнтації системи на потреби людини як центрального елемента соціальної політики.

Ключові слова: *неурядова організація, соціальні послуги, якість послуг.*

Nykolaieva V., Gumenyuk A. Non-Governmental Organizations as Subjects of Improving the Quality of Social Services: Foreign Practices

The article focuses on the role of NGOs in improving the quality of social services against the backdrop of transformations in modern social policy systems. The review of different theories about the definition of NGOs and social services makes it possible to comprehend them not only as institutions but also as more complicated categories. A special emphasis is put on the interaction mechanisms between the government and the third sector, including the concept of social services' co-production, implying that their production involves not only institutions but also their recipients. The significance of the international experience and cross-sectoral cooperation as determinants of the effectiveness of social services is also discussed.

The article provides the analysis of the main prerequisites for successful NGO involvement in the social field, based on an assessment of the institutional capacity, funding type, and the quality of the legislative framework based on an overview of the world's scientific literature and practical observations in Ukraine. The main obstacles to NGOs' involvement in the social field, such as financial instability, inequitable resource allocation, problems associated with formalization, and unaccountability to service users, are identified.

Much emphasis is placed on the problem of evaluating the quality of social services, understood as a category of a multilayer structure, including the technical component, process aspect, results, and the subjective side of recipients' experience. The influence of regulation in terms of creating preconditions for effective cooperation of NGOs, especially in terms of developing quality standards, monitoring, and partnership relations models, is considered.

As the final statement, it is pointed out that the impact of NGOs on the improvement of the quality of social services is situational, and possible only when institutional cooperation, resource stability, and people-oriented approach are ensured.

Keywords: *non-governmental organization, social services, quality of services.*

Постановка проблеми. У сучасних умовах трансформації соціальної політики та зростання складності соціальних викликів питання забезпечення якості соціальних послуг набуває особливої актуальності. Традиційна модель, у якій держава виступає основним надавачем соціальних послуг, поступово трансформується у змішану систему, де важливу роль відіграють неурядові організації (далі – НУО). Це зумовлено як обмеженістю державних ресурсів, так і зростанням потреби у більш гнучких, інноваційних і людиноорієнтованих підходах до надання послуг.

Водночас участь НУО у цій сфері породжує низку наукових і практичних проблем. Зокрема, залишається відкритим питання, чи забезпечує їхня участь реальне підвищення якості соціальних послуг, чи має радше компенсаторний характер у відповідь на «провали держави» та «провали ринку» [12]. Проблема ускладнюється багатовимірністю самої категорії якості та відсутністю універсальних підходів до її вимірювання. У цьому контексті постає необхідність комплексного аналізу ролі НУО як суб'єктів підвищення якості соціальних послуг із урахуванням міжнародного досвіду та українських реалій [1; 11].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні засади дослідження третього сектору були закладені у працях Salamon і Sokolowski, які обґрунтували структурно-операційний підхід до визначення НУО [12]. Подальший розвиток ці ідеї отримали у роботі Enjolras, де третій сектор розглядається як відновлюваний ресурс для європейських соціальних систем [6].

Питання ефективного управління та інституційної якості діяльності НУО досліджує Anheier, який підкреслює значення governance-підходу у забезпеченні результативності третього сектору [4]. Водночас Brandsen, Steen і Verschuerе аналізують концепцію співтворення (co-creation) як ключовий механізм підвищення якості публічних послуг через залучення громадян [5].

Серед сучасних досліджень особливу увагу привертають аналітичні звіти ОЕСД, які розкривають роль соціальної економіки у подоланні кризових явищ [11], а також дослідження International Labour Organization, де акцентується значення соціально-солідарної економіки для майбутнього праці [9]. У свою чергу, European Commission визначає стратегічні напрями розвитку соціальної економіки та підтримки громадянського суспільства, зокрема в умовах європейської інтеграції та відновлення України [7; 8].

Окремий напрям становлять дослідження українського контексту, зокрема аналітичні матеріали UNDP, які висвітлюють стан громадянського суспільства та ключові виклики його розвитку [13]. Таким чином, сучасна наукова база формує комплексне бачення ролі НУО, проте потребує подальшого поглиблення у площині якості соціальних послуг.

Мета дослідження – комплексне науково-аналітичне дослідження ролі неурядових організацій у підвищенні якості соціальних послуг.

Виклад основного матеріалу дослідження. Упродовж останніх десятиліть неурядові організації стали структурним елементом системи надання соціальних послуг, яка історично формувалася як сфера державної відповідальності. Ця трансформація є наслідком одночасної дії кількох факторів, серед яких обмеженість державних ресурсів, зростання складності соціальних потреб та посилення очікувань громадян щодо якості, гнучкості й індивідуалізації послуг [1; 2]. У результаті НУО дедалі частіше виконують не допоміжну, а функціонально інтегровану роль у системі соціальної політики, доповнюючи державу там, де її інституційна спроможність є недостатньою.

Разом із тим, залишається відкритим фундаментальне питання про умови, за яких участь НУО дійсно підвищує якість соціальних послуг, а не зводиться до формальної присутності в системі їх надання. Відповідь на це питання потребує поєднання теоретичних підходів до природи третього

сектору з аналізом емпіричних практик різних країн [12], включно з Україною, де роль НУО суттєво зросла в останні роки, особливо в умовах кризових викликів.

У науковій літературі роль НУО в соціальній сфері розглядається через призму понять [6], які заклали основу сучасного розуміння некомерційного сектору [12], а також через інші дослідження, присвячені ефективності управління та якості послуг. Важливим аналітичним інструментом стала концепція співробітництва яка дозволяє переосмислити взаємодію між державою, громадянським суспільством і бенефіціарами як спільний процес створення публічної цінності [6].

Поняття неурядових організацій немає єдиного універсального визначення, що є не лише теоретичною, але й глибоко методологічною проблемою, оскільки сам вибір дефініції визначає рамки аналізу, способи вимірювання впливу та навіть логіку державної політики щодо третього сектору. У загальному сенсі НУО розглядаються як організації, що функціонують поза межами державного та комерційного секторів і спрямовані на досягнення суспільно значущих цілей без розподілу прибутку [12], однак ця формула залишається радше відправною точкою, ніж достатнім поясненням складності явища.

Більш систематизований підхід запропонували у межах структурно-операційної моделі, де НУО визначаються через п'ять ключових характеристик: інституційну оформленість, приватний статус, неприбутковість, самоврядність і добровільність участі [12]. Ця рамка стала базовою для багатьох порівняльних досліджень, однак вона також виявила свої обмеження, оскільки не повністю враховує гібридні організаційні форми, які виникають у різних політико-економічних контекстах, особливо там, де межі між державним, ринковим і громадським секторами є інституційно розмитими.

Подальше концептуальне ускладнення дає функціональний підхід, який зміщує фокус із формальних ознак на рольові функції організацій. У межах цього підходу НУО поділяються на сервісні, адвокаційні та виразницькі, що дозволяє краще зрозуміти їхню багатовимірну природу. У сфері соціальних послуг найбільш безпосереднє значення мають сервісні організації, однак обмеження аналізу лише цим типом було б редуccionістським, оскільки адвокаційні НУО часто відіграють не менш важливу роль, впливаючи на формування політик, стандартів якості та нормативних підходів до вразливих груп.

Додаткову аналітичну глибину забезпечує ресурсний підхід, який розглядає НУО як інституції мобілізації ресурсів, що поєднують фінансові, людські та соціальні активи для вирішення суспільних проблем. У цьому контексті важливими стають не лише цілі організацій, але й їхня здатність залучати довіру, волонтерство та зовнішнє фінансування, що безпосередньо впливає на їхню стабільність і масштаб впливу. Водночас цей підхід підкреслює нерівність між організаціями, оскільки доступ до ресурсів часто визначає не лише ефективність, але й саму можливість участі у системі соціальних послуг.

Інституційний підхід, у свою чергу, дозволяє розглядати НУО як частину широкого спектру правил, норм і організаційних практик [6], які формують «архітектуру» соціальної політики. У цій перспективі важливими є як самі організації так й інституційне середовище, яке визначає їхню діяльність, ступінь автономії та характер взаємодії з державою. Тому стає очевидним, що НУО не існують ізольовано, а є вбудованими у складні системи регулювання та взаємозв'язків в суспільстві.

Не менш важливим є управлінський або governance-підхід, який розглядає НУО як елемент багаторівневого управління публічними послугами [12]. У цій площині держава більше не виступає єдиним

центром прийняття рішень, а соціальна політика формується через взаємодію державних органів, громадянського суспільства та недержавних провайдерів. Це дозволяє краще зрозуміти роль НУО як координаційних та посередницьких акторів, які забезпечують зв'язок між різними рівнями системи.

Поняття соціальних послуг також є багатовимірним і включає широкий спектр дій, спрямованих на підтримку соціального функціонування особи або спільноти, та вузьке нормативне визначення, закріплене у законодавстві. В українському контексті ключовим є Закон України «Про соціальні послуги» 2019 року [2] та Закон України «Про громадські об'єднання» 2012 року [1], які структурують систему надання послуг, інституційно закріплює можливість участі недержавних постачальників, формуючи основу для змішаної моделі соціального забезпечення.

Якість соціальних послуг є складною, багаторівневою категорією, яка не може бути зведена до формальної відповідності стандартам. Вона включає технічний вимір, що стосується відповідності процедурним і професійним нормам, процесний вимір, пов'язаний із досвідом взаємодії між надавачем і отримувачем, та результативний вимір, який відображає реальні зміни у життєвих умовах людини [3]. У більш сучасних підходах також додається вимір сприйнятої якості, який фокусується на суб'єктивному досвіді отримувача послуги.

Саме така багатовимірність дозволяє розглядати НУО як потенційно важливих учасників підвищення якості, але водночас ускладнює будь-які прямі або лінійні оцінки їхнього впливу. Їхня роль залежить від внутрішніх характеристик організацій та від інституційного контексту, моделей взаємодії з державою та способів включення отримувачів послуг у процес їхнього формування.

Подальший розвиток теорії був сфокусований на моделі партнерства між державою та НУО як функціонально взаємодоповнюючу систему. У ній держава виконує роль фінансування та регулювання, тоді як НУО забезпечують гнучкість, локальну адаптацію та наближеність до потреб громад.

Вплив неурядових організацій на якість соціальних послуг формується не через один домінуючий фактор, а через сукупність взаємопов'язаних механізмів, які одночасно діють на рівні організаційної практики, професійної культури та інституційного середовища. У цьому сенсі НУО не просто «додають» ресурс до системи, а змінюють саму логіку її функціонування, впливаючи на те, як визначається, вимірюється і сприймається якість соціальної підтримки.

Першим ключовим механізмом є глибока функціональна спеціалізація. На відміну від державних структур, які змушені охоплювати широкий і різномірний спектр соціальних запитів, НУО зазвичай концентруються на вузьких, чітко визначених проблемних питаннях або цільових групах. Така концентрація дозволяє поступово накопичувати технічні навички та тонке розуміння контексту, повторюваних патернів і прихованих потреб бенефіціарів. У результаті формується професійна експертиза, яка є «ситуативно чутливою», що підвищує точність інтервенцій і їхню відповідність реальним життєвим обставинам людей.

Другий механізм пов'язаний із організаційною гнучкістю та здатністю до швидкої адаптації. НУО, особливо невеликі та середні, часто мають менш ієрархічну структуру управління, що дозволяє їм оперативно реагувати на зміну соціальних потреб, тестувати нові моделі роботи та впроваджувати інноваційні підходи без тривалих процедурних затримок. Саме ця властивість робить їх особливо важливими у кризових або динамічних контекстах. Водночас ця перевага не є стабільною у довгостроковій перспективі, оскільки організаційне зростання, залежність

від стабільного фінансування та вимоги звітності можуть поступово призводити до інституційної інерції, наближаючи великі НУО до логіки державних бюрократій.

Третій механізм полягає у виразній орієнтації на людину, а не на процедуру. У багатьох випадках НУО зберігають більш гнучкий, емпатійний і контекстуально чутливий підхід до роботи з клієнтом, де формальні вимоги не домінують над реальним досвідом отримувача послуги. Це особливо важливо у сферах, де взаємодія має тривалий і делікатний характер, наприклад у роботі з травмою, соціальною ізоляцією чи вразливими групами. Така орієнтація безпосередньо впливає на суб'єктивне сприйняття якості, оскільки отримувачі послуг оцінюють сам процес взаємодії, рівень поваги, уваги, залученості, а не тільки результат.

Четвертий механізм пов'язаний із залученням бенефіціарів до процесу формування та реалізації послуг. НУО частіше, ніж державні структури, використовують партисипативні практики, у яких отримувачі послуг споживають допомогу і одночасно беруть участь у її проектуванні, адаптації та оцінці [4]. Це дозволяє краще узгоджувати зміст послуг із реальними потребами та підвищує їхню ефективність, оскільки сама логіка інтервенції формується з урахуванням досвіду тих, для кого вона призначена. У більш глибоких формах ця участь трансформується у співучасть, де бенефіціари стають активними агентами змін, що додатково посилює соціальний ефект.

П'ятий механізм стосується конкурентного середовища, яке виникає у змішаних системах надання соціальних послуг, де співіснують державні, неурядові та іноді приватні провайдери. Наявність альтернативних постачальників створює непрямий тиск на всіх учасників системи, стимулюючи підвищення стандартів якості, прозорості та ефективності. Водночас цей ефект проявляється лише за умови реальної конкуренції,

коли різні організації мають рівний доступ до ресурсів і можливість впливати на розподіл соціальних послуг.

У сукупності ці механізми демонструють, що вплив НУО на якість соціальних послуг є системним і багатовимірним явищем [7; 11], яке виникає на перетині організаційної культури, інституційних правил і безпосередньої взаємодії з людьми.

Міжнародний контекст функціонування неурядових організацій у сфері соціальних послуг демонструє, що їхня роль набуває дедалі більш структурованого та інституційно закріпленого характеру. У країнах Європейського Союзу НУО є невід'ємною частиною змішаних систем надання соціальних послуг, де держава, ринок і третій сектор співіснують у форматі взаємодоповнення. За оцінками European Commission, у середньому від 20 % до 50 % соціальних послуг у країнах ЄС надаються саме неурядовими або неприбутковими організаціями, причому в окремих державах цей показник є значно вищим. Наприклад, у Нідерландах частка НУО у сфері соціальних послуг перевищує 60 %, тоді як у Німеччині вона коливається на рівні 40–50 %, що свідчить про глибоку інтеграцію третього сектору в систему соціального забезпечення. У скандинавських країнах, таких як Швеція, роль НУО є більш обмеженою (близько 15–25 %), однак навіть там вони виконують важливі інноваційні та адвокаційні функції.

Значною мірою ця інтеграція підтримується міжнародними організаціями та програмами, зокрема Council of Europe, United Nations та World Bank, які формують стандарти якості, принципи підзвітності та механізми фінансування. У межах європейської політики соціальної згуртованості, наприклад, фінансування через Європейський соціальний фонд дозволяє НУО реалізовувати тисячі проектів щороку, спрямованих на інтеграцію вразливих груп [11; 13], розвиток місцевих громад та підвищення доступності послуг.

Статистичні дані також свідчать про економічну вагу третього сектору: за оцінками досліджень під егідою Johns Hopkins Comparative Nonprofit Sector Project, НУО в середньому формують близько 5–8 % ВВП у розвинених країнах і забезпечують до 10 % зайнятості в соціальній сфері. У таких країнах, як Франція чи Бельгія, частка зайнятих у неприбутковому секторі в соціальних послугах може перевищувати 12 %, що підкреслює їхню системну роль не лише як провайдерів послуг, але і як роботодавців.

У країнах Центральної та Східної Європи, включно з Україною, роль НУО є більш динамічною та часто формується під впливом кризових факторів, міжнародної допомоги та процесів європейської інтеграції. Після 2014 року, а особливо після 2022 року, українські НУО значно розширили свою присутність у сфері соціальних послуг [7; 8], забезпечуючи підтримку внутрішньо переміщених осіб, ветеранів, людей з інвалідністю та інших вразливих груп. Значна частина цієї діяльності здійснюється у партнерстві з міжнародними донорами, що посилює транснаціональний характер соціальної політики. Таким чином, міжнародна співпраця виступає джерелом фінансових ресурсів та каналом трансферу знань, управлінських практик і стандартів якості [9].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Узагальнення теоретичних і практичних аспектів діяльності неурядових організацій дозволяє стверджувати, що їхня участь у системі соціальних послуг має значний потенціал для підвищення їх якості. НУО забезпечують гнучкість, інноваційність та орієнтацію на потреби людини, що є важливими складовими сучасної соціальної політики. Водночас їхня ефективність значною мірою залежить від інституційного середовища, моделей фінансування та рівня взаємодії з державними структурами.

Разом із тим, виявлено низку обмежень, які стримують повноцінну реалізацію потенціалу НУО, зокрема фінансова нестабільність, нерівний

доступ до ресурсів та складність забезпечення підзвітності. Це свідчить про необхідність формування системної моделі партнерства між державою та третім сектором, яка базується на принципах прозорості, ефективності та людиноцентричності.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці комплексних підходів до оцінювання якості соціальних послуг, що поєднують об'єктивні та суб'єктивні показники. Актуальним є також вивчення впливу цифровізації на діяльність НУО та аналіз їхньої ролі у впровадженні інноваційних соціальних рішень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про громадські об'єднання: Закон України від 22.03.2012 № 4572-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17> (дата звернення: 30.04.2026).

2. Про соціальні послуги: Закон України від 17.01.2019 № 2671-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text> (дата звернення: 30.04.2026).

3. Організація і надання соціальних послуг в Україні в умовах воєнного стану: виклики сьогодення: колективна монографія / за ред. В. Николаєвої, Дніпро : ПДТУ, 2025. 546 с.

4. Anheier H. K. Governance Indicators for the Third Sector. *International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*. 2019. Vol. 30. P. 1192–1203. URL: https://www.hertie-school.org/fileadmin/_unreferencedFiles/Governance_Indicators_Approaches_Progress_Promise_ChapterAbstracts.pdf (дата звернення: 30.04.2026).

5. Brandsen T., Steen T., Verschuere B. *Co-Production and Co-Creation: Engaging Citizens in Public Services*. London: Routledge, 2018. DOI: <https://doi.org/10.4324/9781315204956>.

6. Enjolras B., Salamon L. M., Sivesind K. H., Zimmer A. *The Third Sector as a Renewable Resource for Europe*. Cham: Springer, 2018. DOI: <https://doi.org/10.1007/978-3-319-71473-8>.

7. Social Economy Action Plan. European Commission, 2021. URL: <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/14583/attachments/4/translations> (дата звернення: 30.04.2026).

8. Ukraine Facility and Civil Society Support Measures. European Commission, 2023. URL:

https://enlargement.ec.europa.eu/funding-technical-assistance/ukraine-facility_e
(дата звернення: 30.04.2026).

9. Social and Solidarity Economy and the Future of Work. International Labour Organization, 2022. URL: <https://www.ilo.org/global/topics/cooperatives/sse/lang-en/index.htm> (дата звернення: 30.04.2026).

10. Global Nonprofit Sector Report. Johns Hopkins Center for Civil Society Studies, 2020. URL: <https://ccss.jhu.edu/research-projects/comparative-nonprofit-sector-project/>
(дата звернення: 30.04.2026).

11. Social Economy and the COVID-19 Crisis: Current and Future Roles. OECD, 2020. URL: https://www.oecd.org/en/publications/social-economy-and-the-covid-19-crisis-current-and-future-roles_f904b89f-en/full-report.html (дата звернення: 30.04.2026).

12. Salamon L. M., Sokolowski S. W. Beyond Nonprofits: Re-conceptualizing the Third Sector. *Voluntas*. 2016. Vol. 27. P. 1515–1545. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11266-016-9726-z>.

13. UNDP Ukraine Annual Report 2025: Resilient Recovery and Inclusive Development. UNDP, 2025. URL: <https://www.undp.org/ukraine/publications/undp-ukraine-annual-report-2025-resilient-recovery-and-inclusive-development> (дата звернення: 30.04.2026).

REFERENCES

1. On Public Associations: Law of Ukraine №. 4572-VI (2012, March 22). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17> [in Ukrainian].

2. On Social Services: Law of Ukraine № 2671-VIII (2019, January 17). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text> [in Ukrainian].

3. Nykolayeva, V. (Ed.). (2025). *Orhanizatsiya i nadannya sotsial'nykh posluh v Ukrayini v umovakh voyennoho stanu: vyklyky s'ohodennya: kolektyvna monohrafiya* [Organization and Provision of Social Services in Ukraine under Martial Law]. Dnipro : PDTU [in Ukrainian].

4. Anheier, H. K. (2019). Governance Indicators for the Third Sector. *International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 30, 1192–1203. Retrieved from: https://www.hertie-school.org/fileadmin/_unreferencedFiles/Governance_Indicators_Approaches_Progress_Promise_ChapterAbstracts.pdf [in English].

5. Brandsen, T., Steen, T., Verschuere, B. (2018). *Co-Production and Co-Creation: Engaging Citizens in Public Services*. London: Routledge. Retrieved from: <https://doi.org/10.4324/9781315204956> [in English].

6. Enjolras, B., Salamon, L. M., Sivesind, K. H., Zimmer, A. (2018). *The Third Sector as a Renewable Resource for Europe*. Cham: Springer. Retrieved from: <https://doi.org/10.1007/978-3-319-71473-8> [in English].
7. Social Economy Action Plan. (2021). European Commission. Retrieved from: <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/14583/attachments/4/translations> [in English].
8. Ukraine Facility and Civil Society Support Measures. (2023). European Commission. Retrieved from: https://enlargement.ec.europa.eu/funding-technical-assistance/ukraine-facility_e [in English].
9. Social and Solidarity Economy and the Future of Work. (2022). International Labour Organization. Retrieved from: <https://www.ilo.org/global/topics/cooperatives/sse/lang-en/index.htm> [in English].
10. Global Nonprofit Sector Report. (2020). Johns Hopkins Center for Civil Society Studies. Retrieved from: <https://ccss.jhu.edu/research-projects/comparative-nonprofit-sector-project/> [in English].
11. Social Economy and the COVID-19 Crisis: Current and Future Roles. (2020). OECD. Retrieved from: https://www.oecd.org/en/publications/social-economy-and-the-covid-19-crisis-current-and-future-roles_f904b89f-en/full-report.html [in English].
12. Salamon, L. M., Sokolowski, S. W. (2016). Beyond Nonprofits: Re-conceptualizing the Third Sector. *Voluntas*, 27, 1515–1545. Retrieved from: <https://doi.org/10.1007/s11266-016-9726-z> [in English].
13. UNDP Ukraine Annual Report 2025: Resilient Recovery and Inclusive Development. (2025). UNDP. Retrieved from: <https://www.undp.org/ukraine/publications/undp-ukraine-annual-report-2025-resilient-recovery-and-inclusive-development> [in English].

Стаття надійшла до редакції / Received 20.04.2026

Прийнята до друку / Accepted 01.05.2026